

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג המצות
- ספירת העומר וחג
- חג הסוכות
- ימי הביניים - גלות ואסלה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חג המנוחה
- ימי הפרס
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות התמידיות
- שמעון
- תמוז ומוסר
- שיר הירושלים
- שבת קודש
- מידת הכניסו
- שמעון בעונה
- ענינים כשיס' ובהלכה
- זמירת שבי
- טקלוג הקלות שיעורים
- בראשית ח"א - נבארי
- שבא, בראשית-נח
- בראשית ח"ב - נ"ך
- קל-הוללות
- בראשית ח"ג - רבא-וידו
- שנת-ח"א - שנת-בשלח
- שנת ח"ב - אמרי-מבוא
- ירחי-משפטים
- שנת ח"ג - ירדונה-פקודי
- יקרא ח"א - יקרא-מצודע
- יקרא ח"ב - אחרי-במקומו
- במדבר ח"א - במדבר-שילח
- במדבר ח"ב - קרח-מסעי
- בדרים ח"א - דברים-ראה

ניתן להשיג: yefenbooks@gmail.com | Warehouse: 8482450220
 מכון בן מלך
 sales@yefenbooks.com

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת חוקת תשפ"ג
גליון מס' 266

פרשת חוקת

מצורת המצוה ואופן קיומה, כלומר שכך היא שלימות מצוה זו, שמשוה עצמו יורה את לקיחתה ועשייתה לישראל, ולא רק ככל המצוות שמשוה אמר אותה להם בתורת נביא ושליח מאת ה'

יידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה (יט, א-ב)

יש לעמוד כאן על הבדל לשוני דקדוקי בלשון הכתוב, שכן תחילת הדיבור כאן מופנית למשה ולאחריו גם יחד, אולם תוך כדי דיבור עובר הכתוב להורות בלשון יחיד: 'דבר אל בני ישראל' - ויקחו אליך, והנה שוב חוזר לדבר בלשון רבים: 'ונתתם אותה אל אלעזר'.

עוד צריך ביאור סדר לשון הכתוב, שהיה נכון שיפתח ב'דבר אל בני ישראל', ואחר כך יבוא תוכן האמירה עצמה: 'זאת חוקת התורה וגו'', אך הכתוב היפך לכאורה את הסדר והתחיל לומר 'זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר', ורק אחר כך 'דבר אל בני ישראל'. [ועיינו רמב"ן שנדחק בזה וכתב שאפשר שהוא לשון מסורס].

אמנם המשמעות העולה מסדר זה היא, שהדיבור של משה אל בני ישראל, גם הוא חלק

בגליון

פרשת חוקת

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

ענייני קידוש - א..... עמוד 7

חכמה ומוסר

רבות מחשבות בלב איש

ועצת ה' היא תקום..... עמוד 9

פרנס השבוע

תמוז תשפ"ג

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו

החפץ בעילום שמו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנחות ותרומות "פרנס השבוע/החדש" אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

בעזרת ה' יתברך

שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה

לכל לומדי דברי תורתו של מורינו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל
אחד הספרים שקיימת לו כל העת דרישה רבה בשוק, הוא הספר

'בן מלך - גלות וגאולה'

בו נודע רבינו זצוק"ל בגישתו הייחודית לאופן העבודה הנדרש בימים אלו

בעקבות הביקוש הרב, כבר נדפסו ממנו שתי מהדורות,
וכעת אזל ספר זה ממדפי החנויות ומחסני הספרים של
המכון. הציבור דורש במפגיע לשוב ולהדפיס ספר זה
במהדורה נוספת, אך ההדפסה כרוכה בהוצאה מרובה.
וכעת לקראת ימי בין המצרים שמהרה יהפכו לנו לששון
ולנחמה, אנו פונים אל הציבור בבקשה מיוחדת ממי
שבידו לתרום הדפסת מהדורה נוספת של הספר.

מי שחשקה נפשו ליטול חלק זכות בספר קדוש ונשגב
זה, ניתן להשתתף למען הנצחת יקירי המשפחה, או לזכות
להצלחה וברכה. ובוודאי שיהיה בדבר נחת רוח ועילוי
נשמה. ויביא הצלחה לתורם, שיש בכך זכות מרובה וזיכוי
הרבים גדול.

כל המעוניין או היודע על מישהו שיכול ליטול חלק בזה, מתבקש לפנות
בדחיפות למנהל המכון הרב אריה קרישבסקי בטל: 054-8422488

ברבסת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354

ישנה אפשרות לבחור כמאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרישת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על הכשרת חסידי תורה
- שיעורים
- על הת"ס
- ספר
- הגות ומחשבה
- ביאורי סוחר
- ספר
- אמונה ומצוות
- מגאון
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מנהלת המכון

שיעורים 94 מקומ סימנה

עמדת הטקסט בבתי מסת
לשמוע לשיעורי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

הכשרת ספרו בן מלך

בתיבת המסמכים מרובי העלם

מלפני ההסלחה 054-8422488

כתובת אריה ישראל 1/9

ביתר עילית

עמוד מכתב לפי סעיף 46

לתיאור האריות

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

המלמד את מצוות התורה לישראל. אלא במצוה זו כך הוא סדר מצוותה ודרך קיומה, שעל משה להורות ולפקוד על קיומה בפועל, ומשה עצמו הוא אשר נתמנה לתפקיד של הבאת הפרה האדומה ועל פיו היא תיעשה. כלומר שהכתוב 'דבר אל בני ישראל' המכוון למשה, הוא עצמו חלק מהציווי של 'זאת חוקת התורה' [ועיין מה שכתב בזה בחדושי הגר"ז הלוי על התורה].

וביאור הדבר הוא, על דרך שכתב רש"י לענין לקיחתה דצריך שתהא מיוחסת דווקא למשה - 'ויקחו אליך - לעולם היא נקראת על שמך'. כך גם יש להוסיף, שזוהי צורת המצוה בשלימותה, אשר משה הוא הממונה בפועל על כלל עשייתה.

והטעם בזה, בפשטות יש לבאר כי משה רבינו כמנהיג ישראל העומד בראש העם, הרי על ידי מינויו לאחריות עשייתה ולקיחתה אליו, בכך היא נעשית בגדר 'קרבן ציבור' כשהוא מביא אותה בשם כלל העם. ולכן בפרה הראשונה שנעשתה על ידי משה, היה דין עשייה על ידו ולקיחה של הפרה אליו, בכדי שתיחשב לקיחתה ועשייתה עבור הכלל. וכאמור, אף הציווי על לקיחת הפרה, וכן מעשה הלקיחה עצמה, צריכים להיות מיוחסים למשה.

אמנם תחילת הדיבור היא משותפת עם אהרן, והיינו מפני כי מצות העשייה בפועל מוטלת על הכהן, וכפי שמפורש בהמשך שנעשית על ידי אלעזר הכהן, כיון שהפרה היא מעין קרבן, כאשר יבואר להלן. אבל אחריות הלקיחה היא על משה.

והנה מצד השיתוף הממוני היתה הפרה שייכת לציבור על ידי שבאה ממעותיהם, וכדין המבואר במסכת שקלים (פרק ד משנה ב) שהפרה באה מתרומת הלשכה ששוקלים ישראל עבור קרבנות הציבור. אולם כאן נתוסף דין שגם אחריות ההבאה צריכה להיות על העומד בראשם, בשונה מכל הקרבנות שהכהנים מקריבים אותם עבור הציבור.

אכן נראה לבאר יותר, שכיון שענין הפרה הוא לבוא לפני ה' לכפר על בני ישראל, אין נכון שיהיו המתכפרים עצמם מביאים את הכפרה, בבחינת

'אין חבוש מתיר עצמו'. אלא נצרך שאחד מן הצד הוא שיעתיר וימליץ טוב בעד בני ישראל, ועל כן המתאים לזה הוא משה רבינו שהוא איש האלוקים, והוא אהובו של מלך שבכוחו להמליץ טוב על בני ישראל, ולחלות פניו שיסלח להם ויעביר מהם את חרון אפו. וגם בחטא העגל לא היה עמהם, והוא זה שביטל את חטאם וטחן את העגל וביקש בעדם כפרה. ולהלן ברש"י במדרשו של רבי משה הדרשן כתב על פי הטעם שהפרה באה על חטא העגל, שזה גם הטעם שנעשית על ידי אלעזר - 'לפי שאהרן עשה את העגל, לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור'. ועל דרך זו גם ניתנה המצוה על ידי משה ונקראת על שמו.

ויתבאר עוד, כי נתייחד תפקיד נשגב זה דווקא למשה בהיותו 'איש האלוקים', שהוא הממוצע העומד בין אלוקים ובין ישראל, הוא הראוי להביא סדר כפרה זו, שעניינה להעביר אף וחימה על העוונות ופשעי בני ישראל, ולכפר על החטאים החמורים של עבודה זרה. ועל כן נקרא על שמו יותר מאשר על שם אהרן, כיון שהוא היה יותר מקודש מאהרן.

* * *

דבר אל בני ישראל ויקחו אליך (יט, ב)

וברש"י: 'ויקחו אליך, לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר'.

כלומר ששונה פרה זו משאר הקרבנות שעשה משה במדבר, שכל הקרבנות לא נקראו על שמו, רק הפרה האדומה נקראת על שמו של משה.

ובעצם הדברים יש להסתפק מה הכוונה בזה שאמרו שהפרה לעולם נקראת על שמו של משה.

ובאם הכוונה היא שהוא תנאי בעשיית הפרה וחלק ממצוותה - כמו שדקדקנו לעיל ממשמעות פרשה זו - שנצרך כי משה רבינו ינהל את עשייתה ויקחו אותה אליו, מעתה צריך ביאור כיצד אכן יתקיים דבר זה ביתר הפרות שיבואו בדורות שאחר כך.

שגדר עשייתו בפרה הוא כענין משה רבינו, שהוא מלכם ומנהיגם של ישראל, ואחריות הציבור עליו לצוות אותם, וממילא צריך הוא לדאוג ולשאת את העול שאכן יעשו זאת, וכאשר הוא עושה את הפרה, נמצאת נעשית עבור כלל ישראל.

ועל פי המבואר לעיל שמעלת משה בדבר היא בהיותו 'איש האלוקים' העומד בין ה' וביניהם, אזי שאר הפרות נקראו על שמם של הכהנים הגדולים, שהם גם כן בני בית ה', ומשרתים לפני ה' כמלאכי השרת, ועל כן רק להם שייכת כפרת הפרה האדומה שהיא מסוד הדביקות בהקב"ה. ואף שבפועל נקטינן שמעשה הפרה כשר בכהן הדיוט, אבל כאמור נקראת על שמו של הכהן הגדול הנושא בעול המצוה.

וכמו כן יש לומר במלך המשיח שקדושתו היא למעלה מכהן גדול, וגם הוא איש האלוקים בדומה למשה רבינו, ועל כן הפרה העשירית נקראת על שמו.

פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול (יט, ב)

תיבת 'תמימה' על פי הפשט מוסבת על הנאמר להלן, כלומר: "תמימה", והכתוב הולך ומבאר איזו תמימה - "אשר אין בה מום", ו"אשר לא עלה עליה עול". ואין זו כפילות, כיון שמילת 'תמימה' היא ככותרת להמשך הדברים, והתורה הולכת ומפרשת פירוש הדברים, שכאן נצרכת תמימות מלאה יותר משאר קרבנות, הן שלא יהיה בה מום, והן שאף לא יהיה חסרון של עלה עליה. עול.

והנה מצות התמימות הרי אמורה בכל הקרבנות, ועניינה משום כבוד הקרבן הקרב על המזבח, לבלתי היותו חסר ופגום, כמו שנאמר (מלאכי א, ח) "וכי תגישו פֶסֶחַ וחולה אין רע הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך". ומקרא מלא הוא בתורה "כי משחתם בהם מום בם" (ויקרא כב, כה). ברם, רק מום פוסל בקרבנות,

ונראה לבאר, שכל הפרות נחשבות המשך לפרה של משה רבינו, שהאפר שלהם מצורף לאפר של פרתו של משה. ולפי זה כוונת רש"י היא, שכל הפרות שעתידין ישראל לעשות בכל הדורות נקראות על שמו של משה, כלומר שיסוד טהרה מחודשת זו של פרה אדומה כבר נמצא בפרה שעשה משה, שכיון שישנו אפר למשמרת ממנה, כבר ישנו עיקר ענין הכפרה בישראל, ואף כח הטהרה שבהם היה המשך לאותה פרה ראשונה. ומבחינת עיקר הרעיון שמא היה די בפרה זו בלבד, אך לשלימות הדבר ולמעליותא זכו בפועל להביא פרות נוספות.

אולם יתכן לבאר באופן נוסף, שרק הפרה שבמדבר נקראת על שמו של משה, אמנם שאר הפרות גם כן נקראות על שם הכהן או המנהיג שהיה בדורם, ועיין במשנה מסכת פרה פרק ג שנמנו שם כל הפרות מי עשה אותן, וכל המנויים שם הם כהנים גדולים - 'וחכמים אומרים, שבע מעזרא ואילך. ומי עשאן, שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתיים שתיים, אליהו עיני בן הקוף, וחנמאל המצרי, וישמעאל בן פיאבי, עשו אחת אחת'.

ומדברי המשנה שמנו את שמותם משמע שיש משמעות למי שעושה את הפרה, כלומר שכל אחת מהם נקראת על שם העושה אותה. ולפי זה יתכן שאין הכרח שאותם כהנים גדולים נקטו להחמיר שמעשה הפרה בפועל הוא דווקא בכהן גדול, כי יש לומר שהם רק 'נקראו על שמם', כשם שהפרה הראשונה מיוחסת למשה, כלומר שעול המצוה ואחריות העשייה היה מוטל עליהם, ובשל כך לבד נקראת הפרה על שמם. וכמו שנתבאר לעיל כי חובת הכפרה של כלל ישראל מוטלת על הנהגת הדור, ועל הרועים וראשי העם ישנה האחריות לכפר ולפייס בעד צאן מרעיתם ולבטל מעליהם כעס וחימה.

והנה כתב הרמב"ם (פרה אדומה ג, ד): 'ותשע פרות אדומות נעשו וכו' והעשירית יעשה המלך המשיח מהרה יגלה'. ויש לעיין שהלא מלך המשיח איננו כהן, ומה יש בידו לעשות בפרה. ויש לומר

אך נתינת עול על גבי בהמה אינה נחשבת לפגם
וחסרון לענין הקרבה למזבח, ואין זה זלזול.

[ויש דרגה פחותה מזה, והיינו 'מחוסר אבר'
שזהו חסרון בהבאת עצם הבהמה, ואינו רק פגם
בהידור הנדרש למלך, אלא אין כאן כלל הבאה של
בהמה שלימה, ודין זה הוא בעכו"ם שאין פוסל
בהם אלא מחוסר אבר, וכן בעופות שאין צריכים
תמות (כדאיתא במנחות 1). אבל בבהמות הבאים
לפני ה', מלבד הדין של הבאת הבעל חי כשהוא
שלם, יש דין 'תמים' בלא מום ופגם, והיינו שנדרש
שיהיה מהודר ונאה, הראוי להביא לפני מלך].

אולם בפרה אדומה, מלבד ענין זה שלא תהיה
בעלת מום באופן שלילי כדרך כל קרבן, הקפידה
תורה בה על מעלת שלימות מוחלטת: לא זו בלבד
שלא יהיה בה מום, אלא עליה להיות תמימה גם
בכוחה וברעננותה, ולכן העלאת העול פוסלת בה
למרות שאינה פוסלת בשאר קרבנות, שמאחר
וכבר נעשה בה שימוש כלשהו [וגדר 'שימוש'
היינו כל אופן שהוא מכביד על כוחה הטבעי],
שוב אינה נחשבת לשלמה, כי התמימות האמורה
במצוה זו, דורשת פרה תמימה בהחלט, שלא די
בכך שאינה נחשבת לחסרה ופגומה, אלא עליה
להיות שלימה בתכלית השלימות.

והטעם אינו מצד כבוד, שהרי אינו קרבן הבא
לפני מלך, אלא כשם שביארנו בטעם שנצרך
דווקא פרה ולא עגלה, מאותו טעם נצרך שתהיה
שלימה וגדולה ללא שום פגם, כלומר שבכך
מבטאים במלוא התוקף ששורפים את הרע
בשלימותו, שריפת כליל.

* * *

**ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ
למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל
למשמרת (י"ט, ט)**

כתב רש"י כאן (עפ"י המשנה דפרה פ"ג מ"א):
'והניח מחוץ למחנה - לשלשה חלקים מחלקה,
אחד נתן בהר המשחה, ואחד מתחלק לכל
המשמרות, ואחד נתן בחיל. זה של משמרות -
היה חוץ לעזרה, ליטול ממנו בני העיירות וכל

הצריכין להטהר, וזה שבהר המשחה - כהנים
גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנו, וזה שבחיל
- נתון למשמרת מגזירת הכתוב, שנאמר והיתה
לעדת בני ישראל למשמרת'.

הלכה מיוחדת נתחדשה כאן באפר הפרה,
שמלבד הזאתו לטהר טמאים, יש להעמיד חלק
אחד ממנו למשמרת. באפר זה לא היו משתמשים
לעולם, אלא כולו נועד למשמרת בלבד. ויש להבין
מה טיבה של הלכה זו ומה טעם יש בה.

ויתירה מזו מצינו לאחד מן הקדמונים
שהעמיד את ענין המשמרת כעיקרה של מצות
פרה אדומה. הלא הוא הרס"ג שכתב בחרוזיו
למנין המצוות (מצוה מה) "ופרה למשמרת בתדר".
ועיין שם בביאור הגרי"פ פערלא (ח"ג) שתמה על
כך: אבל הדבר תמוה דאע"פ שחלק אחד מן האפר
מצוה שיהיה למשמרת לדורות עולם, מ"מ ודאי
עיקר מצות שריפת הפרה היא רק להכין אפרה
לטהרת טמאי מתים וכו'. והיאך כתב כאן רק
המצוה לשמרו תמיד, דמשמע דס"ל דזו היא עיקר
מצותה. וזה ודאי לא יתכן כלל כמבואר. ובלתי
ספק שאם עשה הפרה ככל משפטה וחוקתה
והניחה כולה רק למשמרת עולם לא קיים מצותה
כלל. עיי"ש מה שהאריך ליישב בזה.

והנראה בזה, על פי מה שהארכנו לבאר, כי
הפרה האדומה לא נועדה לשם טהרת טמאים
בלבד, ולא זו היא עיקר מטרתה, אלא בראש
ובראשונה היא קרבן חטאת כללי, הבא לכפר על
טומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם, ולכן
גם פתיחת הפרשה אינה עוסקת בטמאי מתים,
אלא במצות לקיחת הפרה ושריפתה, שהיא מטרה
ומצוה כשלעצמה, להביא כפרה מרכזית גדולה
על בני ישראל.

ומעתה יבואר, כי מצות התורה להניח מאפר
הפרה למשמרת עד עולם, אינה נובעת מצד
טהרת הטמאים שעל ידה, אלא מצד קרבן החטאת
שבה. כי לאור חשיבות כפרתה המרובה של הפרה
האדומה, יש להנציח את עשייתה ולהותיר ממנה
למשמרת, יען כי עצם מציאותה ועמידתה לזכרון
לפני ה' מביאה וממשיכה כפרה וטהרה לישראל.

"ההופכי הצור אגם מים - חלמיש למעינו מים".
ובפשוטו הוא כפל לשון כדרך השיר.

אמנם נראה לבאר, ש'הצור' הוא כנגד מה שהיה בפרשת בשלח שם - הוצאת מים מסלע הצור, והיינו שאז קרה הפלא של "ההופכי הצור [ל]אגם מים", שהוא מקום שיש בו מים, כמו שכתוב שם 'ושתה העם'. אולם כאן בפרשתנו הכתוב נוקט בלשון 'סלע', וכנגד זה הוא הכתוב שם "חלמיש למעינו מים", שסלע החלמיש קשה מסלע הצור.

ואכן במקביל לנאמר כאן 'ויצאו מים רבים', נאמר בהלל הלשון - 'למעיינו מים', שכן המעיין הוא פרה ורבה, ואגם הוא רק המים הנמצאים. והנס כאן היה של 'מים רבים' לעומת הנס דפרשת בשלח שהיה בעיקר יציאת מים 'ושתה העם', ולא מודגש בו ענין הריבוי כמעייין.

[ועל דרך הדרוש יש להוסיף, כי באר זה היא כנגד בחינת ההבנה העצמית, כאשר בסוף ארבעים כבר הגיעו למדרגה של בחינת העומד על דעת רבו, וראויה להם התורה שבעל פה, שיש בה באמת ריבוי מי הדעת של התורה - 'מים רבים', כאשר התורה מתפשטת לאין קץ ורחבה מני ים.

ועיין ב'אור החיים' להלן (כא, יז) בפסוק "אז ישיר ישראל", ועיין עוד בספר 'שפת אמת' על התורה (חוקת תרמ"א, תרמ"ג ועוד) שכתב בטעם שלא נזכר משה רבינו בשירת הבאר, משום שמרע"ה הוא בחינת נבואה ותורה שבכתב ושירה זו היא בחינת הכנה לתורה שבע"פ].

* * *

ונסקפה על פני הישימון (כא, כ)

ברש"י - 'דבר אחר, ונסקפה הבאר על פני הישימון, שנגנזה בימה של טבריה, והעומד על הישימון, מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר. כך דרש רבי תנחומא'.

מבואר בזה, שהנסים שבמדבר לא פסקו בבואם לארץ, אלא שנגנזו כוחותיהם בתוך טבעה

והוא על דרך שביארנו בפרשת צו (ויקרא ו, ו) לגבי מצות "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" ומצות 'תרומת הדשן' המתקיימת עמה, שעניינם שלא יבטל ולא יפסק ריח הניחוח לפני ה', אלא מציאות הקרבן תעמוד תדיר לרצון לפניו. כמו שנאמר (תהלים כ, ד) "יזכור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה". וכדאיתא במדרש (ילקוט תהלים תרפ): ועולתו ידשנה סלה, זה יצחק שנתקרב על גבי מזבח לעולה. ואשר עליו אמרו: אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח. וביארנו שם כי עמידת הדשן יש בה ביטוי לזכרון הקבוע העומד לפני ה' לרצון תמיד.

אף כאן מתבאר בזאת כי הנחת האפר למשמרת הינה מעיקר מטרתה של הפרה האדומה, ואדרבה, תורת טהרת הטמאים היא הבאה כתוצאה מכך ואינה מעיקר סדר המצוה. ואפשר עוד, שאם משום טהרת הטמאים כשלעצמה - לא היה בפרה אדומה גדר של 'מצוה', אלא 'הכשר מצוה' גרידא, כדוגמת עשיית מקוה לטבילה, שהטבילה היא המצוה והמקוה אינה אלא הכשר לה.

ולכן לא הזכיר הרס"ג במנין המצוות אלא את הנחת אפר הפרה למשמרת, כי זוהי ממטרותיה העיקריות של הפרה. ושוב אין הכרח למה שכתב הגרי"פ פרלא כי אם הניח כולה למשמרת לא קיים מצוותה, משום שטהרת הטמאים אינה מסדרה ההכרחי של מעשה הפרה, ואדרבה, לאידך גיסא ודאי יש לומר, שאם היזה כל אפרה לטהרת הטמאים ולא הותיר ממנה למשמרת - אין ספק שביטל עיקר גדול ממצותה.

* * *

וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים, ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירים (כ, יא)

בבאר הראשונה בפרשת בשלח כתיב (שמות יז, ו) 'הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל'. ואילו כאן כתיב 'ויצאו מים רבים'.

והנה נאמר בפסוקי הלל (תהלים קיד, ח)

נתפרנס, הוציא להם צנצנת המן, אמר להם אתם ראו דבר ה', שמעו לא נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו'. (ומקורו בתנחומא בשלח כא).

וכן ענני הכבוד עושים להם זכר במצות סוכה, כדאיתא בגמרא (סוכה יא): 'דתניא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר וכו'. ועיין מה שביארנו ב'בן מלך' - חג הסוכות' (מאמר א) שאין זה רק זכר למה שהיה אז, אלא בא הדבר להורות שכל ההנהגה הניסית שבמדבר נמשכת גם בארץ ישראל, באופנים אחרים ובצורה נסתרת, וההשגחה האלוקית בארץ מתבטאת בשפע המטר אשר עיני ה' בה לתת לה מה שהיא צריכה.

של ארץ ישראל. והבאר נגזזה בימה של טבריא, דהיינו בארץ ישראל במקום המים שבה.

ומצינו שנשאר בישראל זכר ומשמרת מכל שלושת ההנהגות הניסיות שהיו במדבר - המן והבאר וענני הכבוד; המן נשאר בצנצנת המן, והוא נגזז בקודש הקדשים, והיינו כעין שהיה יורד במדבר מן השמים, שהוא מקום ה' ומעון קדשו. ואילו הבאר נגזזה בים שבארץ, כשם שבמדבר היתה הבאר יוצאת מן הסלע שבארץ.

והנחת צנצנת המן באה להורות לישראל ששפע הפרנסה בא מן השמים, ואין הדבר תלוי במלאכה, כמו שכתב רש"י (שמות טז, לב) על מצוה זו: 'לדורותיכם - בימי ירמיהו, כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן

היכל השבת

ענייני קידוש - א

גדר קידוש היום

המפרשים, שבכל המועדים לא קבעה תורה מצות קידוש, [עיין מג"א סימן רע"א סק"א ועיין בספר 'בן מלך - שבת קודש' (שער ד מאמר א), שהבאנו המקורות בזה] דהיינו משום שכל מועד קבוע בתאריך מסויים, ביום ובחודש. שזה דבר הניכר במציאות במהלך הלבנה, ואף חשבון חדשי השנה נעוץ בסדרי החמה והלבנה. ומכיון שניתן להכיר את מציאותו, לכן לא קבעה תורה חובה לזכרו ולעשות בו 'קידוש', אמנם חכמים תיקנו מצות קידוש גם בכל המועדים, כיון שבכל זאת אין מציאות המועד ניכר רק על ידי התבוננות ועיון, על כן תיקנו גם בו לקדשו ולהכריז על בואו.

ההכרזה מעניקה תוכן לשביתה

ויש להוסיף עוד במהלך זה שהקידוש הוא הכרזה, שמכיוון שמן התורה כל עבודת השבת היא המנוחה, וכמו שתיקנו חז"ל לומר 'רצה במנוחתינו', והרי השביתה עצמה אין בה כל מעשה, אלא שלילת מעשה, ואין בשביתה האדם

אמרו בגמרא - 'זכור את יום השבת לקדשו, וזכרהו על היין בכניסתו' (פסחים קו.).

ובפשטות, ענין 'קידוש היום' הוא הכרזה על קדושת היום, הכרזה על היום כי קדוש הוא. כלומר, שאף שהיום קדוש מעצמו, ואין צריך לקבוע את קדושתו, בכל זאת ציוותה תורה שיכריזו על כך בפה שהיום הזה קדוש הוא לה'.

ונראה שהטעם שציוותה התורה על הזכירה במצוה זו, היינו משום שאין יום השבת קבוע בתאריך בזמן מסויים, ואין כל ציון בטבע הבריאה ובמערכות השמים שניתן להכיר ממנו את מציאות השבת, ואינו אלא מניין של עם ישראל המונה ששת ימי מלאכה והיום השביעי הוא שבת, ומכיון שאי אפשר להכירו ולזהותו מתוך עצם הזמן, לכן צריך לשמור על חשבון הימים, וגם לציין אותו ולהכריז על בואו.

ולפי טעם זה מבואר שפיר דעת רוב

בספר המצוות - 'שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וביציאתו נזכור בם גודל היום הזה ומעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו. והוא אמרו יתעלה זכור את יום השבת לקדשו. כלומר זכרהו זכר קדושה והגדלה. וזו היא מצות קידוש' (מצות עשה קנה).

דעת הרמב"ן - קביעת חלות קדושה על יום השבת

בניגוד לדעה זו שהקידוש הוא רק מעשה הכרזה על בוא יום השבת, יש דעות שהקידוש הוא מעשה קביעת חלות קדושה על יום השבת.

כן משמע בפירוש הרמב"ן על התורה, שכתב - 'אבל לרבותינו עוד בו מדרש ממילת 'לקדשו', שנקדשהו בזכרון, כענין 'וקדשתם את שנת החמישים שנה', שהוא טעון קידוש ב"ד לומר ביובל מקודש מקודש, אף כאן ציוה שנזכור את יום השבת בקדשנו אותו. וכך אמרו במכילתא (כאן) לקדשו, קדשהו בברכה, מכאן אמרו מקדשין על היין בכניסתו וכו', וזהו קידוש היום, והוא מן התורה, אינו אסמכתא. וכך אמרו (ברכות כ:) נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה, וזה על קידוש הלילה, לפי שכל הטעונים קידוש מתקדשים בכניסתן פעם אחת, כגון קידוש החודש, וקידוש היובל'.

[ועיין מהר"ם חלאווה (פסחים קו). על מה שאמרו בגמרא - 'עיקר קידושא בלילה הוא. פירוש בכניסתו, כדרך שבי"ד מקדשין המועד'].

וקצת ראייה לצד זה הוא ממה שנקרא בפי חכמים "קידוש". ולפי שיטה זו מבואר ביותר הדין לקדשו בכניסתו, שעיקר המצוה היא בכניסתו של היום שאז אנו מקדשים אותו ומחילים בו את קדושתו.

והנה באמת, הרי היום מקודש הוא מאת ה', וכדכתיב 'ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו'. אך בכל זאת יש מצוה לקדשו - "קדש וקבל שכר". ובעיני שמצינו בבכור בהמה, שאע"פ שקדוש מאליו בכל זאת יש מ"ד דס"ל ש'מצוה

הוכחה שהוא שובת בשל קדושת השבת, שהרי יתכן שסיבת שביתתו היא במקרה. לכן הקיום המלא של מצות השבת הוא כאשר יכריז ויקדש בפה על קדושתו, ואז תהא לשביתתו משמעות של שביתה הבאה מחמת קדושת היום.

והוא על דרך שמצינו ב'ברכת המצוות', שאינא במפרשים שהברכה מעניקה שלימות בקיום המצוה על ידי ההכרזה שהיא מצות ה', ובזה המצוה נעשית ככוונה נכונה מתוך משמעות של עשיית מצוה, דהיינו שעל ידי הברכה מתבטא שאין זו עשייה סתמית אלא קיום ציווי ה'. כלומר שאין הברכה רק בגדר שבח לה' על נתינת המצוה, אלא גם מעשה המצוה עצמו משתבח ומתעלה על ידי הברכה. ועל דרך זה יש לומר גם במצות השבת, שעל ידי אמירת הקידוש, ניתן משמעות למעשה השביתה שלו, שהוא משום קדושת היום.

ובזה גם מתבאר הטעם שבמועדים אין מצות הקידוש מדאורייתא, שמכיון שבכל מועד יש בו עשיית מצוות היום, כגון מצה לולב ושופר, הרי עצם קיום מצוות אלו מבטא את תוכן היום, והוא כמכריז על קדושת היום. ואף שביעי של פסח ושמיני עצרת, אף שאין בהם מצוות פרטיות מיוחדות, יש בהם חובת שלמי חגיגה ושלמי שמחה.

ועם זאת תיקנו חכמים שגם בכל המועדים יכריזו על כך בפה שהיום הזה הוא מועד ומקרא קודש, כאמור.

שיטת הרמב"ם - הקידוש כקבלת קדושת היום

מהלך שני שמצינו בביאור מצוה זו, הוא דעת הרמב"ם, שמבאר את גדר ה'קידוש' שאין עניינו רק הכרזה על עצם בואו של היום, אלא הוא הכרזה על 'קדושת היום' וחשיבותו, כלומר שהמצוה היא לקדם ולקבל את כניסתו של היום הנכבד באמירה של שבח ומעלת היום, [כעין 'קבלת שבת']. שכתב - 'מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר 'זכור את יום השבת לקדשו' כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש' (הלכות שבת פרק כט הלכה א). וכן כתב

להקדישו' (ערכין כט). וכמו כן גם בשבת תוכן המצוה שגם עם ישראל יקדשו את היום.

אכן הדבר צריך ביאור, דאם יסוד קדושתם נתקדש מאליו, לשם מה עלינו להקדישם, ואיזו משמעות יש להקדש זה. וכדאמרין בגמרא התם טעמא דרבי שמעון - 'כיון דכי לא מקדיש ליה קדוש, לא צריך לאקדושיה'.

והנראה, דבאמת מה שקדוש מאליו, אינו משום שחלות קדושתו אינה שייכת לאדם, אלא בעצם אכן עלינו לעשותו קדוש ולקדשו. ובשורש ומהות קדושות אלו, מציאות חלות הקדושה הוא משום שהאדם חייב לקדשם, ומה שנעשה הדבר מאליו, הוא תוצאה מחמת החיוב שבדבר,

דמכיון שאנו חייבים לקדש יום זה, משום הכי כבר נתקדש היום אף בעל כרחו של האדם. והבן.

אולם מאחר ששורש ומהות קדושת היום הוא משום חובת האדם לקדשו, לכן לכתחילה מצוה על האדם שאכן יקדש את היום בפועל בדיבורו.

ולפי זה הרי גם בתרומות ומעשרות ובמעשר בהמה, היה ראוי שתחול הקדושה בעל כרחו של האדם, כיון שחייב להפרישו. אולם מה שאין הקדושה חלה מאליו, היינו משום שעל האדם עדיין מוטל לברר איזה מן הפירות יהיה קודש. אבל בבכור ויום השבת שקבועים ועומדים לקדושה, אזי חלה הקדושה עליהם בעל כרחו של האדם. אלא שבכל זאת יש עליו עדיין מצוה להקדישו, כיון שביסוד המצוה, החיוב הוא שהאדם יקדיש.

חכמה ומוסר

רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום

שאיפות ותכניות

כך, וכל פעולותיו למימוש חזונו יהיו בעיניו בבחינת גישוש והשתדלות שאין ידוע אם ישאו פרי, והוא תמיד משתאה לדעת היצליח ה' דרכו בזה. עד כדי כך שאם יזכה ואכן פעולותיו יניבו תוצאות ותתגשם תקוותו, יתקבל הדבר אצלו כהפתעה וכמוצא מציאה ומטמון. ומאיך יהא תמיד מוכן לשנות דרכו ופעולותיו כפי המציאות שמכתיבים לו מלמעלה.

רוב מכאובי הלב מדמינות כזב

כי יש לדעת, שרוב רובם של עגמת נפש ושברון לב ומצבי דכודך התוקפים את האדם לאורך ימי חייו, נובעים מסיבה זו שתכניותיו ומגמותיו לא צלחו כאשר הגה בחזונו וכאשר הכניס לראשו, והרי הוא מתהלך רוב ימיו מתוסכל ומאוכזב, ומייסר עצמו לחינם בעצבון ובצער, ועדיין לא השלים עם מפחי הנפש הקודמים וכבר נכונו לו אכזבות נוספות. וכל זאת הוא משום שקבע לעצמו את עתידו שמוכרח הוא להיות על פי רצונותיו, אשר גם אם הם מציאותיים מי הבטיח

אחד היסודות של חיים נכונים - חיי תורה כהלכה על פי אמונה ובטחון בה', ובנוסף הוא גם עצה טובה לחיים טובים ומאושרים שלווים ורגועים - הוא להימנע מלקבוע את בניין חייו על תכנית מסויימת קבועה מראש, אשר כביכול תלוי בזה כדאיות חייו, כלומר לא לבסס את מבט הצלחת חייו על פי תכנית וחזון סלולים מראש, וכאילו שערך חייו יהא נמדד לפי מידת הצלחת תכנית זו.

ואף שמותר, וגם ראוי ונחוץ, לשאוף ולקוות למצבים נעלים ולשלימות בין בגשמיות ובין ברוחניות, וגם נכון להתוות דרכי פעולה בדרך להגיע אליהם, אך צריך להיזהר שזה לא יהיה באופן שהוא נשען על תקווה זו כבסיס הבלעדי שאליו נשואות עיניו וכל מאווייו, עד שאם לא תתגשם שאיפתו זו ירגיש כאילו ניטל ממנו תקוות חייו וחשך עליו עולמו. כי אם שיהיו כל תכניותיו רק באופן של משאלת לב ותפילה שהלואי יהא

לו כי אכן כך יהיה. ומי יודע אם תכנית זו באמת טובה ורצויה עבורו ומתאימה לעתידו.

ובכל שלב של אכזבה מתנחם לומר שזה מצב זמני ועוד יגיעו ימים ויתגשמו חלומותיו, וכאשר נוקף הזמן ומתייאש מדמיונותיו, מרגיש כאילו כל חייו אבדו ועברו עליו בחיי בדיעבד. ומתאבל על שנותיו אשר לא צלחו. ומה מרירים חיים אשר כאלה, אם את כל מעשיו הוא עושה בלית ברירה, ומשרך את רגליו כאילו מהלך בצידי החיים אשר לפי השקפתו הפסידם ונכשל בהם. וכל זה נובע משום שבנה לעצמו בנין של כזב כאילו אך ורק באופן זה חייו כדאיים ושווים, והוליך את עצמו שולל במקסמי שווא בביטחון שכך יהיה, וכאשר מתבדה הריהו ניצב בפני שוקת שבורה. וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו - 'תוחלת ממושכה מחלה לב' (משלי יג, יב).

ומה נואל האדם אשר יוצר לו תכנית ומשעבד את עצמו עבודה, ובאוולתו נעשה כבול ועבד לפועל כפיו, ובכל שלב שאין מצליח להוציאה לפועל, הוא אוכל את לבו, ומאשים את עצמו שאילו היה עושה כך וכך שמא היה מצליח. והכל מחמת טפשותו שצמצם ושעבד את חייו לתכנית דמיונית.

ואילו ישכיל לקבל את צורת מהלך חייו בהסכמת הלב כפי שמולכים אותו מן השמים, ולנהל אותם בנחת כפי שהם, הרי יתהלך מאושר וטוב לב, ובכל צעד ושעל ישא תודה ויכיר טובה על כל פרט ופרט שהגיע אליו.

דמיונות בתכנית החיים

ובמיוחד הדברים אמורים לגבי כללות תכנית החיים של האדם, שישנם כאלו שכבר מתחילת דרכם בשנות נעורם מתחילים לצייר לעצמם ציור חייהם, ובונה בדמיונו תכנית נפלאה נדבך אחר נדבך, תחילה הוא מקווה ובוטח כי ישכיל להגיע להיות לו שם טוב ומעולה בשנות בחרותו ויהיה מהולל ברוב כשרונו ועוצם חריצותו, ובשלב הבא וודאי יגיע למעמד חשוב וזיווג מוצלח ומכובד, וממילא יזכה להקים משפחה חשובה,

ואחר כך ימשיך להתקדם בשלבי ההישגים, עד שידרוך על פיסגת מרומי ההצלחה, מסודר על מי מנוחות במשרה רמה ומהוללה שיש בצידה פרנסה בהרחבה, ומי ישווה לו ומי ידמה לו.

והנה לפעמים כבר בראשית דרכו מתחילה התכנית להיפרם ולהצטמצם, בראותו שישנם עוד בעלי כשרון וחריצות בקרב בני גילו הבחורים, ואין הוא בשיא המעמד כפי שדימה, ואחר כך גם זיווגו אינו בדיוק כמו שחשב, וגם הבית שבונה רחוק הוא מחלומותיו שצייר לעצמו, ובכל שלב נופלים עוד ועוד נדבכים מהתכנית הגדולה, ונמצא תמיד הוא מאוכזב ונשבר בראותו כיצד חלמו אובד ונהרס עד שלא נותר ממנו כלום. וכמידת תקוותו כן מידת אכזבתו, מה נורא הדבר להתהלך בחיים אשר כאלה.

[וכולנו תפילה אל ה' שכל אחד יתגשמו חלומותיו המתוקים וימלאו כל משאלות לבו לטובה. אבל צריך לדעת שכל זמן שעדיין לא הגיעו ימות המשיח הרי מציאות החיים אינה כך. והנה כאשר האדם מייחל ומצייר לעצמו את עתידו הרי בוודאי הוא צר צורת חיים באופן הטוב והנפלא ביותר עבורו, אולם כאמור בפועל עד בא עת התיקון השלם, הרי העולם מלא קשיים ומהמורות, ולא כל אחד זוכה לשני שולחנות ולכל הטוב. וצריך האדם הרבה זכויות ותפילות ואף מזלא קא גרים בגזירת עליון כדי ששבילי החיים ייטיבו אתו בכל פיתוליהם ופרשיות דרכיהם. ורק לעתיד לבוא בימות המשיח יהיה המצב הנעלה של 'מלא ה' כל משאלותיך' ואז ימלא שחוק פיננו. אך כל זמן שלא הגיע העידן הנפלא המיועד, אזי אין הדבר הזה בר השגה].

לקוות אך לא לבסס על כך את העתיד

ואמנם מותר לו לאדם לייחל ולקוות לעתיד נפלא, לשאוף לגדולות ולדמיין לעצמו כיצד יגיע באופנים שונים אל המצבים שהוא מקווה אליהם. אולם אם הוא מבסס ובונה את כל תקוות חייו על תכנית מסוימת, ומשריש בעצמו החלטה שאם הוא יגיע לזה הרי הצליח במערכת החיים,

ובאם לא - נחל כשלון, אזי נכנס לסכנה שמה בגין החלטה זו יגרום לעצמו כליון עיניים ודאבון נפש, כשיראה את תקוותו בוששת לבוא וכל תכניתו מתנפצת אל סלעי המציאות.

וכן בנוגע למצבו של כל יום ויום, ישנם בני אדם שרוב ימיהם מסתיימים במפח נפש, משום שבתחילת היום כבר מתארים לעצמם בדמיונם יום מלא הצלחה, ואם לא זכו שיהיה היום כפי שראו אותו בעיני רוחם, הם נרגזים וזועפים ותחושתם כמציאות של כישלון. אמנם על סמך מה החליטו מראש כיצד יטפס היום הזה על במתי ההצלחה. והגישה הנכונה היא לקוות ולהתפלל לטוב, אבל להיות מציאותי ולדעת כי לא תמיד התכניות שהכינו עבורו מן השמים תואמות את רצונו וחזונו. וכבר אמר הכתוב - 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום' (משלי יט, כא).

ואם האדם עיקש וגם כאשר רואה בעליל שאין הדברים נעשים כאשר קבע בתכניתו היפה, ולאכזבתו כל חלקיה מתמוססים במבחן המציאות, ובכל זאת הוא ממשיך להתעקש, ומנסה שוב ושוב, משום שהוא נעול על תכניתו שקבע לעצמו, והוא עומד על כך בדווקא שעתידו יקבע כפי שהוא החליט. אזי כאשר נתקל במכשולות החיים נעשה שבע רוגז ומכאוב. ונמצא שלא די שהוא מתאכזב על שלא עלתה תכניתו יפה, אלא שלבסוף גם מתייסר במכאובים על כל עמלו אשר היה לריק ולא הגיע לכלום. והנה אם היה מתנהג בתבונה ובישוב דעת [והיה מטה אזנו להקשיב לבת-קול היוצאת אליו מן השמים] היה יודע אימתי הזמן לוותר ולסגת ולנסות בכיוון אחר, והיה חוסך מעצמו גייעה ועגמת נפש.

כשאינו מצפה כל דבר קטן הוא שמחה עבורו

וכאשר האדם חי באופן נכון, בלי לבנות לעצמו מגדלים הפורחים באוויר, הן לגבי כל יום ויום והן לגבי תכנית כלל חייו, הרי לא ינחל אכזבות, כיון שמעולם לא ציפה למאומה, ואדרבה כל הישג הקטן ביותר הוא הפתעה עבורו שהרי

גם המעט הזה לא היה בטוח בו, ומתענג עליו ומודה ומשבח לה' שהעניק לו זאת.

וכמו כן גם כאשר נטה ה' חסד על האדם והגיע להצלחה ושגשוג, צריך הוא תמיד להיות בספק אם הצלחתו תימשך, כי העתיד נעלם ואין לו שום הבטחה על כך. ובכל יום שנמשך עליו הטובה הוא הפתעה מחדש, כי אין אדם יודע מה ילד יום ומה המחר טומן בחובו, ועל כל רגע מוצלח חייב מחדש תודה להשי"ת. וכשהאדם חי ברגש הזה אזי אפילו אם ח"ו יפסק ממנו טובה והצלחה זו, לא יחוש כמי שניטל ממנו דבר, אלא שעתה לא המשיכו לתת לו, כי מלכתחילה ידע שכל יום הוא נתינה חדשה.

משל למה הדבר דומה לאדם שהתגלגל לארץ נכריה, ואין בידו מאומה בלי שום מכר ומודע, והרי הוא תועה ותוהה על עתידו באין לו כל ציפיה והוא חושש שיותר מבלי כל. והנה בא אדם ומפייסו בדברים ומזמינו לביתו להיות סמוך על שולחנו. וכאשר שומע זאת הוא מתמלא בשמחה וגיל ומודה ומשבח לה', ואף שעדיין אינו יודע מה טיבו של אדם זה, האם עשיר הוא ויוכל לתת לו צרכיו בהרחבה, והאם נדיב לב הוא ויגיש לפניו מזונו בנועם ובכבוד, או שמה מעוט אמצעים הוא או כילי. ובסתר לבו הוא מייחל שהלוואי יהיה הכל באופן הטוב ביותר. אך אין לו כל ציפיה שבאמת כך יהיה, וגם אם בסופו של דבר היה הכל באופן צנוע ופשוט, הוא גם מאושר ושמח, ואין עולה על דעתו שום רגש אכזבה ותרעומת, שהרי גם המעט הזה לא היה צפוי שישגי, וכל טובה וטובה שמקבל הוא הפתעה ועונג עבורו.

וכך הם החיים בעולם הזה, שהאדם אינו יודע מה מוכן עבורו ואם כלל יחיה ברגע העתיד לבוא, וכשזוכה להשיג צרכיו הבסיסיים אזי בכל רגע עליו להיות מאושר וטוב לב. וכאשר חי האדם בהשקפה כזו אינו מעלה על דעתו כלל להתרעם על שלא השיג באופן יותר טוב ונעלה, ואדרבה כל שלב הוא הפתעה נעימה עבורו. שהרי כל העתיד הוא בעיניו דבר נעלם, ותמיד מתפלא על כל טובה שהגיעה אליו. וגם אם עדיין מקווה להרבה

יותר מזה, הכל הוא בגדר שאיפה כמוסה וחלום, ואין לו כל כאב לב והתמרמרות על זה שלא הגיע לכך.

לשאוף לגדולות אך לא להיצמד אל התכניות

ובוודאי שבעניינים רוחניים צריך האדם לשאוף ליעדים, אך גם בהם אל לו לקבוע יעדים, ההבדלים בין הגישות הם לכאורה דקים, אך רחוקים הם זה מזה כרחוק מזרח ממערב. לדוגמא: כשאדם שם לעצמו יעד לדעת את הש"ס כולו, הרי עצם הצבת היעד הוא דבר נכון וזה גורם לו להשקיע יותר מאמצים בעמלו בתורה. אך עליו להיות מודע לכך שאפילו אם לא יגיע אל היעד וידע רק חצי ש"ס או רביע הוא גם דבר נפלא, ואף עצם לימוד התורה הוא מצוה נעלית ועבודת ה' רוממה. אך אם הוא קובע בלבו ומכניס לראשו שרק אם יגיע אל היעד המושלם ייחשב שהצליח דרכו, כי אז אפילו אם יעסוק בתורה ימים ושנים אמנם לא יצליח להגיע לידיעת כל הש"ס יחוש כישלון וכאילו לא פעל מאומה. ונמצא שעל ידי החלטתו הביא על עצמו כאב לב ומפח נפש תמורת השמחה והנחת רוח שהיו ראויים להיות מנת חלקו. וכן אם יתברר לו באמצע דרכו שלא יצליח להגיע אל היעד כפי שסבר בתחילה, עלול להרפות ידיו לגמרי, ויצא מופסד בגין החלטתו השגויה בראשית הדרך.

ואין הכוונה שעל האדם לשבת בחיבוק ידיים ולא ליטול יוזמה לפעול, ובוודאי מותר וגם נכון ורצוי שהאדם יציב לפניו מטרה ויעד ואף יהגה עצות ותחבולות כיצד ובאיזה פעולות ומעשים יגיע לידי מטרתו, ויהיו עיניו נשואות בתפילה לבקש שיעזרוהו מן השמים להצליח דרכו. אך בתנאי שיראה זאת מלכתחילה רק כנסיון ואפשרות, והעיקר שלא יקשור את גורלו ועתידו וכל מצב רוחו ואושר נפשו עם התכנית הזאת. ובכל עת יזכיר לעצמו שיתכן שלא יצליח באופן זה ואולי נכונו לו מאת ה' השגת צרכיו בצורה אחרת. רק כיוון שנפשו נמשכת לדבר זה, וגם נראה לו אפשרות סבירה שתכנית זו תצליח, על כן הוא רואה בכך לכאורה הכוונה מלמעלה לעסוק בזה,

אולם תמיד הוא מוכן לאפשרות שמהלכיו לא יניבו תוצאות, ואז ישנה דרכו ופעולותיו לפי הנסיבות.

ואל יצר לו על מה שעמל בלי להשיג מאומה, כי עליו לדעת שמאחר שזימנו לו מן השמים את הרעיון לעסוק באותו דבר הרי זה מה שנגזר עליו לעשות באותה שעה, וכדכתיב - 'מה' מצעדי גבר כוננו' (תהילים לז). ונתברר למפרע שכל מטרת התכנית היתה רק בכדי לכוון אותו לאותה התעסקות, אבל הצלחת הדבר מעולם לא היתה מיועדת לו. ומה לנו בהדי כבשי דרחמנא, כי מאד עמקו מחשבותיו, ואין אתנו יודע עד מה.

להניח הנהגתו על ה'

וכל הדברים האמורים הינם לא רק כעצה טובה לחיים שלווים ומאושרים, אלא הם הדרכה נכונה לחיי בטחון בה', כי השם את כל יהבו בתכניותיו, ומחשבתו וכוונתו לקבוע את גורלו בידו שהעניינים יסתדרו דווקא כפי שהוא החליט, עליו לחשוש אם אינו נכנס בגדר הנאמר - 'ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו' (ירמיה יז, ה). ובאמת בשורש הענין, הדבר הזה נובע גם ממידות פחותות ושחצנות, שיש לו עזות וחציפות להחליט שעל פיו ייקבע דבר, ושתמיד מגיע לו שיעשו עמו כפי גבהות רוחו, ואם אין מהלך סגנון חיי מסתדר בדיוק לשיעו רצונו כפי התכנית שהתווה לעצמו, הוא מתמרמר ומתרעם. בעוד הצדיק בעדינותו ובענוותנותו נפשו כנועה ומקבל הכל באהבה, ואינו תובע מאומה ויודע שאין חייבים לו כלום, וגם הוא רך כקנה להתאים דרכו כפי שמנחים אותו מלמעלה. וכמו שמצינו ביעקב אבינו ע"ה שאמר 'קטונתי מכל החסדים'. ובכל פרט שמצליח רואה הפתעה נעימה ומודה ומשבח לה', ונמצא כל ימיו באושר ונחת רוח.

והעיקר, שיודע הצדיק ומכיר כי מאת ה' כל זאת, ולכן גם זה שהוא מכין תכנית מסויימת אין זה אלא משום חובת ההשתדלות, אבל אם מן השמים מכוונים אותו באופן אחר, הוא מקבל זאת בשמחה. ולבו סמוך ובטוח על נפלאות ההנהגה העליונה. וככתוב - 'מה' מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו' (משלי כ, כד).